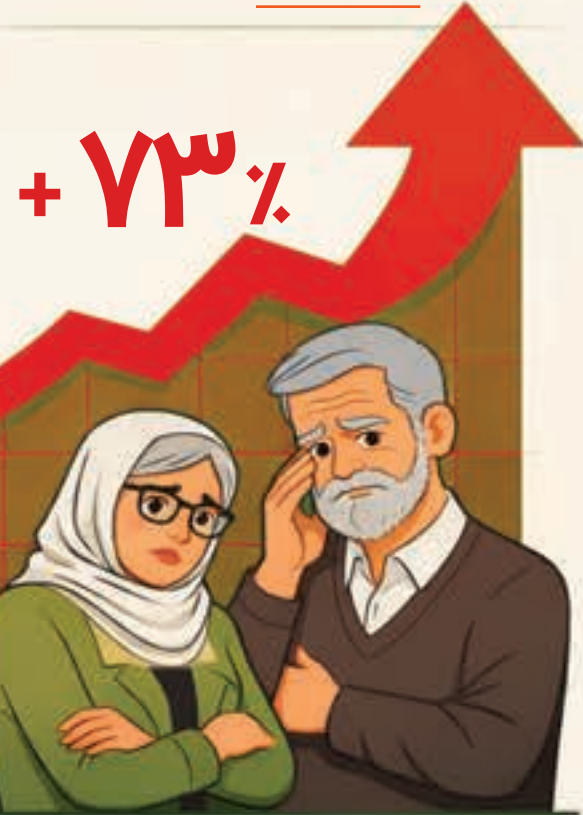

سونامی جدایی در میان سالی

گزارش مرکز ملی آمار از تغییر پارادایم و افزایش طلاق از دهه دوم زندگی مشترک و اوج گیری آن در دهه سوم حکایت دارد

افزایش طلاق

در دهه سوم زندگی مشترک

افزایش طلاق

در دهه دوم زندگی مشترک

کاهش طلاق

در دهه اول زندگی مشترک

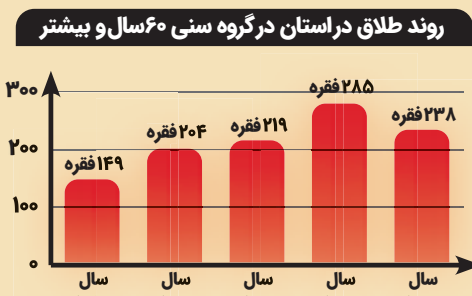
بررسی داده‌های منتشر شده در گزارش مرکز ملی آمار به ما می‌گوید که طلاق دیگر آن اتفاق عجول و زودگذری نیست که سراغ نورووس‌ها و تازه‌دامادها می‌رود؛ داده‌های مرتبط با جدول جدایی در بازه سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۳، به وضوح نشان می‌دهد که تغییر پارادایمی رخ داده و مرکز ثقل این زلزله، جابه‌جا شده است. روند رو به افزایش طلاق، حالا بیشتر در میان راه و حتی در بخش‌های پایانی نقشه زندگی مشترک، ثبت می‌شود؛ گویی طوفان جدایی، چند سالی است با قدرتی بیشتر به جان همان خانه‌هایی افتاده است که دیوارهایشان سال‌ها پیش به نظر محکم می‌آمد و سازه‌های امن بود. زمانی موج اصلی گسست، در سال‌های نخست و گذر از «کمتر از یک سال» تا «پنج سال» زندگی مشترک بود، اما حالا داده‌ها خیر از افزایش بی‌رویه در فروپاشیدن زندگی‌هایی می‌دهند که از مرز ۱۰ سال گذشته‌اند. این یعنی سیر تلخ افزایش جدایی‌ها، دیگر فقط منحصر به دهه اول کتاب زندگی مشترک نیست، بلکه به دهه‌های میانی و حتی پایانی آن هم کشیده شده است. این موضوع را می‌شود از مقایسه اعداد به روشنی دریافت. در حالی که طلاق در میان نورووس‌ها و تازه‌دامادها (یک تا پنج سال زندگی مشترک) کاهش ۱۶/۳ درصدی را در بازه هفت سال گذشته نشان می‌دهد، در میان زوج‌های میان سال (۱۰ تا ۱۵ سال زندگی مشترک) از افزایش ۲۷ درصدی حکایت دارد و این فقط آغاز ماجراست؛ اوج فاجعه آنجاست که به زندگی‌های مشترک با عمر ۲۰ تا ۲۵ سال می‌رسیم و افزایش ۸۶ درصدی طلاق در میان زوج‌های این گروه را می‌بینیم.

خراسان رضوی؛ افزایش ۶۰ درصدی در ۵ سال

گزارش مرکز ملی آمار اگرچه برش استانی ندارد تا روند طلاق در میان زوج‌های مشهد و خراسان رضوی را در گروه‌های متناظر با کشور به تصویر بکشد، با مرور داده‌هایی که ثبت احوال استان از سیر طلاق در گروه سنی ۶۰ سال و بالاتر در اختیار روزنامه شهرآرآ قرار داده است، می‌توان نمای از این وضعیت را متصور شد. این آمارها در بازه پنج ساله ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که طلاق در میان زوج‌های بالای ۶۰ سال استان از ۱۴۹ فقره به ۲۲۸ فقره افزایش یافته است که نشان دهنده رشد حدود ۵۰ درصدی است. در همین بازه، کل طلاق‌های این گروه سنی در استان، ۱۰۹۵ فقره ثبت شده است که بیشترین آن مربوط به سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ بوده است. سهم مشهد از این بحران قابل توجه است، به طوری که حدود ۵۶ درصد از کل طلاق‌های سالمندان استان (۶۵۲ فقره از ۱۰۹۵ فقره) به مشهد تعلق دارد. با این حال روند افزایش در این شهر، اندکی کندتر بوده است؛ آمار

گزارش مرکز ملی آمار اگرچه برش استانی ندارد تا روند طلاق در میان زوج‌های مشهد و خراسان رضوی را در گروه‌های متناظر با کشور به تصویر بکشد، با مرور داده‌هایی که ثبت احوال استان از سیر طلاق در گروه سنی ۶۰ سال و بالاتر در اختیار روزنامه شهرآرآ قرار داده است، می‌توان نمای از این وضعیت را متصور شد. این آمارها در بازه پنج ساله ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که طلاق در میان زوج‌های بالای ۶۰ سال استان از ۱۴۹ فقره به ۲۲۸ فقره افزایش یافته است که نشان دهنده رشد حدود ۵۰ درصدی است. در همین بازه، کل طلاق‌های این گروه سنی در استان، ۱۰۹۵ فقره ثبت شده است که بیشترین آن مربوط به سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ بوده است. سهم مشهد از این بحران قابل توجه است، به طوری که حدود ۵۶ درصد از کل طلاق‌های سالمندان استان (۶۵۲ فقره از ۱۰۹۵ فقره) به مشهد تعلق دارد. با این حال روند افزایش در این شهر، اندکی کندتر بوده است؛ آمار

دهه چهارم به بعد ۳۳ درصد افزایش

سیر صعودی طلاق‌ها که از دهه دوم زندگی به بعد دیده می‌شود، در دهه چهارم به بعد نیز همچنان ادامه دارد، تاجایی که ۷ هزار و ۴۷۳ زوج با زندگی مشترک بیشتر از ۲۹ سال در سال ۱۳۹۶ مهر پایان بر پیوند مشترکشان زده‌اند. این رقم با افزایش بیش از ۲۳ درصدی، در سال ۱۴۰۳ به ۹ هزار و ۹۶۲ زوج رسیده است و افزایش سالانه حدود ۴ درصدی را به تصویر می‌کشد.

دهه اول؛ ۱۷/۵ درصد افت

برخلاف روند افزایشی جدایی زوجین در دهه‌های دوم به بعد زندگی، در دهه اول سیر کاهش طلاق‌های ثبت شده، عیان می‌شود. گزارش مرکز آمار حکایت از آن دارد که در سال ۱۳۹۶ از میان زوج‌هایی که کمتر از یک سال از ثبت پیوند ازدواجشان گذشته است، ۱۷ هزار و ۵۶۲ فقره طلاق ثبت شده و این رقم پس از فراز و فرودهای هفت ساله، در ۱۴۰۳ به ۹ هزار و ۷۵۶ فقره کاهش یافته است. به عبارت دیگر، آمار طلاق در سال اول زندگی مشترک در این بازه هفت ساله، بیش از ۴۴ درصد کاهش یافته است. ۵۷ هزار و ۸۴۷ زوج که عمر زندگی مشترکشان یک تا پنج سال بوده است، در سال ۱۳۹۶ طلاقشان را ثبت کرده‌اند. این رقم در سال ۱۴۰۳ به ۴۸ هزار و ۴۰۰ زوج کاهش یافته است. در این بازه زمانی هفت ساله، تعداد طلاق‌های ثبت شده در این گروه، ۱۶/۳ درصد کاهش را نشان می‌دهد؛ یعنی حدود ۲/۵ درصد افت سالانه. در نیمه دوم دهه اول زندگی مشترک، نیز همین روند کاهش دیده می‌شود. در سال ۱۳۹۶ تعداد ۴۲ هزار و ۵۱۹ زوج در بازه زمانی پنج تا ده سال پس از شروع زندگی مشترکشان، تصمیم به جدایی گرفته‌اند. این رقم در این بازه هفت ساله، روندی سینوسی داشته است اما در سال پایانی بررسی، یعنی ۱۴۰۳ با افت حدود ۸/۳ درصدی مواجه شده و به ۳۸ هزار و ۹۶۱ زوج کاهش یافته است. افت سالانه در این گروه نیز رقم ۱/۲ درصد را نشان می‌دهد. با یک حساب و کتاب ساده، می‌توان گفت که در بازه زمانی هفت ساله، در دهه اول زندگی مشترک، شاهد کاهش ۱۷/۶ درصدی در آمار طلاق هستیم، به طوری که مجموع جدایی‌ها از ۱۱۷ هزار و ۹۲۸ فقره در ۱۳۹۶ به ۹۶ هزار و ۱۴۰ فقره در سال ۱۴۰۳ رسیده و به طور متوسط، سالانه حدود ۲/۸ درصد کاهش یافته است.

دهه دوم؛ ۴۴ درصد افزایش

مرکز آمار کشور گزارشی از شاخص‌های کلان مرتبط با سال ۱۴۰۳ را در هشت سرفصل مختلف، منتشر کرده است. در سرفصل اجتماعی این گزارش، جدول‌های مقایسه‌ای درباره روند طلاق به چشم می‌خورد. داده‌های این جدول‌ها، پرده از این واقعیت جامعه برمی‌دارد که زن و شوهرهایی که سال‌های اول زندگی را با هم زیر یک سقف گذرانده‌اند، روزهای سخت را پشت سر هم چیده‌اند، بچه‌ها را بزرگ کرده‌اند و موهای یکدیگر را در آینه، کم‌کم سفید دیده‌اند، حالا درست در همین نقطه، در آستانه پا گذاشتن به فصل آرامش به اصطلاح میان‌سالی یا حتی بعد از آن، چمدان‌هایشان را جدا می‌کنند و برای ادامه سفر زندگی، راه‌های جداگانه‌ای را در پیش می‌گیرند. طلاق چند سالی است که به جان عمارت‌های ریشه‌دار و سایه‌گستر زندگی‌های دیرپا نیز افتاده و هزاران «ما» را به «من»‌های جدا از هم تبدیل کرده است. پیش‌فرض ما از دهه دوم زندگی، دوره اوج ثبات و هم‌نوایی است اما حالا گویی به گذرگاهی خطرناک بدل شده است. به‌گواه آمار، طلاق در بازه ۱۰ تا ۱۵ سال زندگی مشترک، از ۲۶ هزار و ۹۱۵ فقره در سال ۱۳۹۶، با جهشی قابل توجه به ۳۴ هزار و ۹۳۳ فقره در سال ۱۴۰۳ رسیده است. این افزایش به معنای افزایش ۲۷ درصدی در طول این هفت سال است؛ رقمی که صعود سالانه حدود ۳/۵ درصدی را نشان می‌دهد. در نیمه پایانی دهه دوم زندگی مشترک یعنی در زندگی‌هایی با طول عمر ۱۵ تا ۲۰ سال نیز همین روند به چشم می‌خورد، به طوری که ۱۵ هزار و ۹۱۹ فقره متارکه سال ۱۳۹۶ به ۲۷ هزار و ۳۸۰ فقره در سال ۱۴۰۳ افزایش یافته است. در نیمه دوم دهه دوم زندگی مشترک یعنی در زندگی‌هایی با طول عمر ۲۰ تا ۲۵ سال نیز همین روند تشدید شده به چشم می‌خورد. آمار جدایی در این بازه، از ۱۵ هزار و ۹۱۹ فقره در سال ۱۳۹۶ به ۲۷ هزار و ۴۳۸ فقره در سال ۱۴۰۳ رسیده که نشان دهنده افزایشی در حدود ۷۲/۵ درصد است. میانگین افزایش سالانه طلاق‌ها در این بازه سنی زندگی‌های مشترک، به حدود ۸/۱ درصد می‌رسد.

دهه سوم؛ ۷۳ درصد افزایش

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که بحران افزایش طلاق، تنها به دهه دوم زندگی مشترک محدود نمی‌شود، بلکه به شکلی عمیق‌تر و گسترده‌تر به دهه سوم نیز رسوخ کرده است. در نیمه نخست این دهه، یعنی زندگی‌های مشترکی که بین ۲۰ تا ۲۵ سال قدمت دارند، آمار طلاق‌های ثبت شده از ۹ هزار و ۶۱۲ فقره در سال ۱۳۹۶ با افزایش حدود ۸۶ درصدی به ۱۷ هزار و ۸۹۴ فقره در سال ۱۴۰۳ رسیده است؛ رقمی که سالانه ۹/۲ درصد بر آن افزوده شده است. در سال‌های پایانی دهه سوم زندگی مشترک، نیز کم‌کم در بر همان پاشنه می‌چرخد. در سال ۱۳۹۶ از میان زندگی‌هایی که عمر ۲۹ تا ۳۵ سال دارند، ۵ هزار و ۶۰۶ زوج به جدایی رسیده‌اند؛ این آمار در سال ۱۴۰۳ به ۱۴ هزار و ۷۵۰ زوج افزایش یافته است. به عبارتی در بازه زمانی هفت ساله که گزارش مرکز آمار، داده‌های ثبت شده از جدایی زوجین را بررسی کرده، هر سال حدود ۵/۷ درصد و در مجموع حدود ۴۷/۵ درصد بر آمار طلاق زوج‌هایی که در بازه زمانی ۲۵ تا ۲۹ سال پس از پیوندشان، تصمیم به متارکه گرفته‌اند، اضافه شده است. مجموع آمار طلاق در دهه سوم زندگی مشترک با افزایش حدود ۷۳ درصدی از ۴ هزار و ۶۷۸ فقره در سال ۱۳۹۶ به ۸ هزار و ۳۶۹ فقره در سال ۱۴۰۳ رسیده است؛ رقمی که افزایش متوسط سالانه نزدیک به ۸/۱ درصد را در این هفت سال، نشان می‌دهد.

مثلث ریشه‌ها

حالا پرسشی که به ذهن می‌آید، این است که این اتفاق غریب و تلخ، از کجای می‌خورد؟ پاسخ را باید در دل پیچیدگی‌های جامعه امروز جست‌وجو کرد؛ از ریشه‌هایی که در گذشته رادانتخاب‌هایشان تنها گذاشته‌اند، در انتظاراتی از زندگی شخصی که هر روز گسترده‌تر می‌شود، در فشارهای اقتصادی که همچون سنگ آسیاب، عواطف کینه‌را خرد می‌کند و شاید مهم‌تر از همه، در جسات تازه‌ای که برای «نه» گفتن و بیرون آمدن از رابطه‌ای که شیرینی‌اش را باخته، ریشه دوانده است. این پدیده را از سه منظر کلان می‌توان واکاوی کرد. سینه نظری، مشاور توان‌بخشی، از منظر روان‌شناختی، به موضوع نگاه کرده و تغییر نگرش نسلی را عاملی کلیدی دانسته است: «طلاق دیگر به معنای بی‌اروایی نیست، حتی سالمندان نیز احساس نمی‌کنند باید یک ازدواج ناکام را تا پایان عمر، تحمل کنند.» او پیش‌تر به شهرآرآ گفته بود که الگوی سنتی زندگی، دیگر پاسخگوی نیازهای هویتی نیست و بسیاری از افراد در میان سالی‌باین مسئله روبه‌رو می‌شوند که «خودم را فراموش کردم.» این احساس خلأ، گاه به خطایی شناختی می‌انجامد که در آن، تمام نارضایتی‌ها به همسر و ازدواج، نسبت داده می‌شود و طلاق راه فرار تلقی می‌شود. او هشدار داده بود: طلاق نه تنها این بحران هویتی را حل نمی‌کند، بلکه با افزودن تنهایی، آن را تشدید می‌کند. نظری همچنین

بر لزوم مشاوره تخصصی برای این گروه تأکید کرده بود. در بعد اقتصادی، احمد رضا خاتون‌آبادی، رئیس دانشکده توان‌بخشی دانشگاه علوم پزشکی، بر فشارهای ملموس معیشت انگشت گذاشته است. از نگاه او، سالمندان نیز همانند جوانان، تحت فشارهای اقتصادی فزاینده قرار دارند؛ افزایش هزینه‌های زندگی، کاهش قدرت خرید با حقوق بازنشستگی و هزینه‌های سنگین مراقبت‌های بهداشتی، همگی می‌تواند به تنش‌های خانوادگی دامن‌بزند و بستر اختلاف و در نهایت جدایی را فراهم کند. اما از منظر حقوقی، داستان گاه رنگ دیگری می‌گیرد. سارا باقری، وکیل دادگستری، موج افزایش طلاق در میان سالمندان را اغلب پیامد «خروج از سکوت تاریخی» و «مطالبه حقوق مالی» دانسته است. او در گفت‌وگویی، توضیح داده بود که بسیاری از زنان، پس از دهه‌های زندگی مشترک و با استقلال فرزندان، حالا با آگاهی یافتن از حقوق خود، برای نخستین بار اقدام به مطالبه مهریه، نفقه یا سهم‌از اموال می‌کنند. این درخواست‌ها به ویژه زمانی تشدید می‌شود که زن درمی‌یابد هیچ سهمی از دارایی‌های خانواده به نام او نیست و با مقاومت یا تحقیر همسر روبه‌رو می‌شود. از این منظر، این طلاق‌ها نه یک بحران ناگهانی که نتیجه انباشت سال‌ها سکوت، تحمل و نادیده گرفتن حق خواهی است.

تعداد طلاق‌های ثبت‌شده بر حسب طول مدت ازدواج در کشور

سال	کمتر از یک سال	۱ تا ۵ سال	۵ تا ۱۰ سال	۱۰ تا ۱۵ سال	۱۵ تا ۲۰ سال	۲۰ تا ۲۵ سال	۲۵ تا ۲۹ سال	بیشتر از ۲۹ سال
۱۳۹۶	۱۷۵۶۲	۵۷۸۴۷	۴۲۵۱۹	۲۶۹۱۵	۱۵۹۱۹	۹۶۱۲	۵۰۶۶	۷۴۷۳
۱۳۹۷	۱۴۹۶۲	۵۵۴۸۱	۴۳۳۶۷	۲۷۸۷۹	۱۶۸۵۷	۹۸۵۵	۵۹۹۲	۷۹۲۷
۱۳۹۸	۱۲۷۸۲	۵۲۹۸۵	۴۲۸۲۹	۲۹۶۰۴	۱۷۹۲۴	۱۰۲۰۸	۵۹۹۷	۷۸۴۴
۱۳۹۹	۱۱۹۸۹	۵۲۵۵۶	۴۵۲۶۰	۳۲۱۸۱	۲۰۶۱۶	۱۱۸۵۶	۵۶۶۵	۸۰۶۴
۱۴۰۰	۱۳۵۹۱	۵۷۲۷۳	۴۷۳۹۷	۳۵۵۴۰	۲۳۸۷۵	۱۴۲۷۳	۶۵۵۳	۹۴۲۲
۱۴۰۱	۱۷۱۹۴	۵۶۴۴۰	۴۳۳۶۰	۳۶۶۶۶	۲۵۸۳۰	۱۵۵۸۷	۷۰۸۶	۱۰۰۴۲
۱۴۰۲	۱۱۲۰۶	۵۱۸۰۰	۴۴۲۵۴	۳۵۸۰۲	۲۷۰۱۵	۱۷۱۹۵	۷۳۷۱	۱۰۵۵۸
۱۴۰۳	۹۷۵۶	۴۸۶۰۰	۳۸۹۶۱	۳۴۱۹۳	۲۷۴۳۸	۱۷۸۹۴	۷۴۷۵	۹۹۶۲